

Razvoj japanskog jezika kroz povijest: etimološki pristup

Ivanković, Noel

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:174860>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-06**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

NOEL IVANKOVIĆ

**RAZVOJ JAPANSKOG JEZIKA KROZ POVIJEST:
ETIMOLOŠKI PRISTUP**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

NOEL IVANKOVIĆ

**RAZVOJ JAPANSKOG JEZIKA KROZ POVIJEST:
ETIMOLOŠKI PRISTUP**

Završni rad

JMBAG: 0303076473

Studijski smjer: Japanski jezik i kultura

Predmet: Japanski jezik 6

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Irena Srdanović

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: filologija

Znanstvena grana: japanologija

Pula, 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani **Noel Ivanković**, kandidat za prvostupnika japanskog jezika i kulture, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Potpis

U Puli, 23. lipnja, 2020. godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, **Noel Ivanković**, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „**Razvoj japanskog jezika kroz povijest: etimološki pristup**“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Potpis

U Puli, 23. lipnja 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. OSNOVE SUVREMENOG JAPANSKOG JEZIKA	2
3. JAPANSKI JEZIK KROZ VRIJEME	5
4. ETIMOLOGIJA.....	9
5.1. KAMI	9
5.2. VREMENSKE RIJEČI	13
6. ZAKLJUČAK	15
7. LITERATURA.....	17
8. SAŽETAK	18
9. ABSTRACT	19

1. UVOD

Jezična raznolikost svijeta golema je. Na svijetu ih ima preko 6,500, no svi jezici dijele bar jednu osobinu: razvijaju se. Tijekom životnog vijeka jezik prolazi kroz razne gramatičke, semantičke, a i glasovne promjene. Neke od tih promjena je jednostavno proučiti i analizirati – usporedbom s prijašnjom inačicom ili čak zapisanim pravilima. U drugu ruku, ponekad to nije moguće izvesti sa zadovoljavajućom dozom dokaza, ovisno o količini dostupnih materijala. Takvi su slučajevi najčešće u vezi s jezicima koji postoje tisućama godina, te samim time prvotne inačice – prajezici, prethode pismu. Jedan od tih slučajeva je i japanski jezik, za koji konkretni spisi postoje tek od 8. stoljeća, time otežavajući proučavanje. Jedna od metoda proučavanja i razumijevanja toka jezika je znanost o porijeklu pojedinih riječi: etimologija. Zbog ambivalentnosti semantike i izgovora riječi pronađenih u najstarijim spisima, porijeklo velike količine riječi (te njihov izgovor) je i danas kontroverzan pojam, te nalazimo manjak empirijskih dokaza¹.

Ovaj završni rad daje pregled pojedinih aspekata prethodnih istraživanja riječi japanskog jezika, uvažavajući i problematiku etimološke neodređenosti velike količine vokabulara. Cilj rada je dublje shvatiti japanski jezik, pomoću usporedbe suvremenih riječi s njihovim prijašnjim inačicama. Metoda rada je pregled glasovnih i gramatičkih aspekata suvremenog japanskog jezika i usporedba s njegovim starijim oblicima, a pogotovo starojapanskim jezikom. Nakon boljeg razumijevanja, pojedine riječi poput *kami*, 'bog; duh' i *kyō*, 'danas', predstaviti će se kroz predložene teorije više znanstvenika, uzevši u obzir da su to ipak zasad isključivo teorije, ukoliko ne dođe do novih otkrića unutar lingvističke sfere.

¹ Frellesvig, 2010, str. 17.

2. OSNOVE SUVREMENOG JAPANSKOG JEZIKA

Smatra se da suvremeni japanski jezik nastao nakon razdoblja Edo², pri čemu je, kao i društvo, japanski jezik prošao kroz razne promjene. Prethodno ovom razdoblju, još od vremena kada se koristio starojapanski jezik, japanski jezik u tadašnjoj standardnoj uporabi pripadao je narječju *Kansai*; dijalektu zapadnog Japana, točnije regije *Kansai*, gdje je bila i prijestolnica *Kyōto*. Početkom razdoblja Edo, prijestolnica Japana je postao grad Edo (današnji Tokio), koji se ujedno i razvio u najveći grad u tadašnjem Japanu. Prethodno samo narječje određenih dijelova Istočnog Japana, Tokijsko narječje (u širem smislu narječje *Kantō*) je sada postalo standardni oblik japanskog jezika unutar Japana.

Japanski jezik spada u skupinu tzv. aglutinativnih jezika. Jednostavno rečeno, u aglutinativnim jezicima se riječi unutar rečenice često afiksiraju³. Sam izraz 'aglutinacija' dolazi od latinske riječi *agglutinare*, 'zalijepiti (na)', te aglutinativne jezike možemo zamisliti kao one u kojima su jezične jedinice 'zalijepljene' jedna uz drugu, najčešće uz pomoć fleksija glagolskih oblika- i čestica, koje određuju osobine pojedinih riječi i njihovu gramatičku funkciju unutar rečenice.

Nadalje, važno je primijetiti gramatički poredak riječi u japanskom jeziku. Prema poretku, smatra se tipom SOV (eng. *Subject – Object – Verb*), što znači da prvo mjesto unutar rečenice zauzima subjekt, slijedi objekt, te konačno glagol. Hrvatski jezik je tipa SVO – glagol dolazi prije objekta. Na primjeru „Učenici čitaju knjigu.“, koji bi u SOV tipu jezika bio napisan kao „Učenici knjigu čitaju.“, moguće je primijetiti da riječi poprimaju različite sintaktičke funkcije. Jednostavno rečeno, različitim poretkom riječi unutar rečenice, vrijednost određenog oblika riječi se mijenja; ovisno o mjestu na kojem se nalazi unutar rečenice. U svrhu proučavanja japanskog jezika, smatram da govornici stranih jezika koji ne spadaju u SOV skupinu trebaju uzeti u obzir inherentne razlike koje proizlaze iz drugačijeg poretka riječi.

Glasovni sustav japanskog jezika se sastoji od samoglasnika 'a', 'i', 'u', 'e' i 'o', te suglasnika u spoju s njima. Osim u slučaju glasa 'n' (ん; ン), u suvremenom japanskom

² Shibatani, 1990, str. 119.

³ Ibid, str. 91.

jeziku ne postoji samostalni suglasnik, već u spoju sa samoglasnicima, suglasnici stvaraju morfeme. U fonologiji japanskog jezika se može pronaći i pojam 'mora'. Te fonološke jedinice su varljivo nalik na slogove, uz razliku; svaki znak se broji kao jedna mora. Primjerice, riječ *Nippon* (日本), 'Japan', se sastoji od 4 more; *Ni- p- po- n⁴*, za razliku od 2 sloga 'Nip- pon'.

Pismo suvremenog japanskog jezika možemo podijeliti u dvije skupine: '*kanji*' i '*kana*'. *Kanji* znakovi su logografski znakovi koji služe u svrhu boljeg razlikovanja riječi, uzevši u obzir količinu homofona u japanskom jeziku koji bi bez *kanjija* bili identično zapisani (pr. *hashi* 'most'; *hashi* 'štapići za jelo'; *hashi* 'kraj (npr. ulice)'). *Kanji* su preuzeti iz Kine u neodređeno vrijeme prije 100. g. po. Kr⁵, te su kroz povijest u nekim slučajevima promijenjeni ili pojednostavljeni. U kombinaciji s drugim *kanjijima* često zahtijevaju poseban kineski način čitanja, nazvan *on-yomi*. Prije nastanka kane, postojao je sustav pisanja japanskog jezika koji je zasnovan na *onyomi* čitanjima kineskih *kanjija* – *manyōgana*. Koristi se u jednom od najstarijih književnih djela japanskog jezika; *Kojiki*, *Manyōshū*, i sl., te je razumijevanje *manyōgane* u svrhu proučavanja tih djela iznimno važno.

Nastanak kane (prvotno *karina*) - točnije pisama *hiragana* i *katakana*, se pripisuje budističkom svećeniku Kūkaiju u 9. stoljeću, te se smatra da je hiragana nastala iz kurziva *manyōgane*, dok je katakana nastala iz skraćenica koje su služile za objašnjenje budističkih spisaka '*sutra*'. Hiragana i katakana su drukčiji zapisi jedne te iste japanske *gojūon* abecede, no razlikuju se u svom suvremenom korištenju. Ukratko, hiragana služi za pisanje izvorno japanskih riječi, *okurigane* koja uključuje i flektivne završetke glagola i pridjeva. U drugu ruku, *katakana* se uglavnom koristi za pisanje posuđenica, onomatopeja, a ponekad i kao alat za naglašavanje. Dakle, *kanjiji* skupa s hiraganom i katanom čine pismo suvremenog japanskog jezika.

U gramatičkom smislu, čestice određuju gramatičku funkciju riječi unutar rečenice. Pošto japanski jezik ne sadrži padeže, sintaktičke funkcije izriču se česticama.

Čestica *wa* (は), jedna je od najčešćih čestica, te je implicitno vezana uz predikat u rečenici. Svrha čestice *wa* je obilježavanje teme rečenice. Njenom uporabom se može naglasiti sljedeći dio rečenice, ponajviše radnja (glagol), a određuje ono što joj prethodi kao temu. Tu funkciju u hrvatskom jeziku najbolje oslikava spoj riječi 'što se

⁴ Howell i Borsel, 2011, str. 146.

⁵ Frellesvig, 2010, str. 11.

tiče', prema čemu možemo zaključiti da tema i subjekt u japanskom jeziku nisu jedno te isto. Sljedeću česticu je početnicima u japanskom jeziku teško razlikovati od *wa*.

Čestica *ga* (が) određuje subjekt rečenice, te naspram čestice *wa*, koja naglašava dio rečenice koji joj slijedi, *ga* naglašava sam subjekt. Kada se nalazi na kraju rečenice, ima vezničku funkciju 'ali', te time stvara složenu rečenicu. Zanimljivo je primijetiti da je u prošlosti funkcija *ga* bila posvojna. To je vidljivo u nekim ustaljenim izrazima (pr. *wagaie*), a pogotovo toponimima (pr. grad *Sekigahara*).

Čestica *wo* (を), uglavnom izgovarana kao 'o', pretvara riječ u objekt, time nam govoreći nad čime se vrši radnja u rečenici.

Čestica *ni* (に) ima par funkcija: 1) Prvotno određuje indirektni objekt na koji se glagol odnosi. Primjerice, u rečenici '*tomodachi ni purezento wo ageru*' ('Prijetelju dati poklon'), čestica *ni* igra ulogu dativa u hrvatskom jeziku. 2) Određuje smjer i vrijeme neke radnje: '*hachi-ji ni gakkō ni iku*' („U 8 idem u školu.“) – vidimo dvije čestice *ni* u istoj rečenici, od kojih prethodna određuje vrijeme, a potonja mjesto. *Ni* odgovara na pitanja 'kamo?', 'kuda?', 'kome?', 'od koga?' i 'kada?'.

Sama čestica *he* (へ) naspram *ni*, ima zanimljivu uporabu. Prikazuje smjer radnje, ali ne mjesto izvođenja radnje. Prevodi se kao 'prema' i u obliku čestice se čita kao 'e'.

Stavimo li česticu *ka* (か) na kraj rečenice, ona postaje upitna rečenica. U istu ruku, usred rečenice može služiti i kao veznik 'ili'.

No (の) također ima nekoliko uporaba. Prvotna uporaba je određivanje posvojnosti. Nadalje se koristi i kao veznik između imenica, tvoreći dakle pridjevnu imenicu od prethodne. Konačno, koristi se i za nominalizaciju glagola: ako stavimo *no* nakon glagola, klauzula koja mu prethodi postaje imenica u svim gramatičkim funkcijama.

Nakon imenica i osobnih zamjenica, *to* (と) igra ulogu veznika; slično hrvatskom 'i'. No ipak, razlikuje se po tome što zahtijeva iscrpnu listu navedenih riječi, što znači da mora sadržavati sve što spada u navedenu grupu. Druge funkcije *to* su stvaranje pogodbene rečenice i upravnog govora.

3. JAPANSKI JEZIK KROZ VRIJEME

Nakon što smo spomenuli neke od osnova japanskog jezika, u svrhu istraživanja etimologije riječi, bitno je razumjeti kako se tijekom povijesti razvijao i kojim procesima je došlo do gubitka ili dodatka pojedinih elemenata.

Tijekom stoljeća, dešavale su se promjene unutar jezika. Nastale su nove vrste morfema. Dio tih morfema su posuđenice iz susjednih jezika, a pogotovo onih Kine. Slogovi koji završavaju suglasnicima i s dva suglasnika u slijedu, prije posudbe, u starojapanskom jeziku nisu bili korišteni. Shibatani⁶ govori kako posudbom vidimo *n* (ん), koji se pojavljuje u riječima koje se i danas koriste, kao *hon* (ほん; 本), 'knjiga' i dvostruke suglasnike poput *-kk-* u *kekka* (けっか; 結果), 'posljedica; rezultat'. Nadalje je u razdoblju *Heian* (794 – 1185.) japanski jezik prolazio kroz više glasovnih promjena⁷. Glagolski oblik *te* (て), koji se primarno koristi za stvaranje rečeničnog niza, u ovom se razdoblju glasovnom promjenom preobrazio iz spoja jednostavnog dodavanja na korijen glagola *yomi-te* ('čitati') u oblik *yonde*. Pridjevi skupine *-i* (primjerice *shiroi* 'bijelo'), su prošli kroz promjenu *shiroki* > *shiroi* ('bijelo'). Kroz vrijeme, broj različitih slogova se smanjio⁸. Starojapanski jezik razdoblja *Nara* (710 – 794.) je imao najveći broj slogova: prema spisima tog razdoblja povijesti, vidimo broj slogova koji je japanski imao u to vrijeme; u *Kojiki* (713.) spisku zabilježeno je 88 slova, u *Nihon Shoki* (720.) je ispao *mo₁* para *mo₁* i *mo₂*.

Činjenica je da su samoglasnici u današnjem japanskom jeziku *a*, *i*, *u*, *e*, i *o*, ali što se tiče starojapanskog jezika, samoglasnici su tema diskusije. U literaturi se najčešće starojapanskim samoglasnicima smatraju **a*, **i*, **u* i **ə*, a ostali, poput starojapanskih *e₁* i *e₂* se smatraju razvojem iz spojeva samoglasnika *a-i* ili *i-a*. Frellesvig predlaže da su samoglasnici *a* [a], *i₁* [i], *i₂* [i], *u* [u], *o₁* [o], *o₂* [ə], *e₁* [e] i *e₂* [əy] svi nekada bili mogući⁹, s čime bi samoglasnici japanskog jezika imali gotovo dvostruko bogatiji izgovor. U drugu ruku, suglasnici imaju nešto sigurniju prošlost, te se gotovo sigurno može zaključiti da su bili: *p*, *b*, *m*, *t*, *s*, *d*, *z*, *n*, *r*, *k*, *g*, *y* i *w*, te su u skupu sa samoglasnicima činili slova starojapanskog jezika¹⁰.

⁶ Shibatani, 1990, str. 121.

⁷ Ibid, str. 122.

⁸ Ibid, str. 122.

⁹ Frellesvig, 2010, str. 31.

¹⁰ Ibid, str. 34.

Za proučavanje etimologije riječi, potrebno je pogledati pojave u starojapanskom jeziku koje su utjecale na tvorenje riječi. Jedna od tih pojava je i jednačenje po zvučnosti, koja se u starojapanskom nalazi u dva slučaja složenica i morfološke derivacije: 1) u spoju riječi koja sadrži i završava sa samoglasnikom, s riječi koja započinje sa, a sadrži 2 ili više samoglasnika, drugi samoglasnik se gubi¹¹. Primjerice, riječ *wagapye*, 'moja kuća', sastoji se od *wa* ('ja') – *ga* (posvojna čestica) – *ipy* ('kuća'), koji se onda naknadno mijenja: *wa-ga-ipy* > *wa-ga-pye*.

2) U svakom drugom mogućem spoju samoglasnika, prvi se gubi¹²: *toko* 'vječno' + *ipa* 'kamen' skupa čine 'vječni kamen', koji se onda formulira kao *toko* + *ipa* > *tokipa*. Iznimke za ovo pravilo postoje, te je riječ *wagipy* jedna od njih. Moguće je i da se *wa* + *ga* + *ipy* zapravo pisao *waga* + *ipy*, u kojem bi *waga* kao spoj već značio 'moj/a', složenica se ne bi sastojala od riječi koja završava s jedinim samoglasnikom, već bi se sastojala od 2 te bi i promjena u *wagipy* bila moguća. Glagoli su mogli izražavati i više od same prijelaznosti: uz prijelaznost izraženu glagolskim nastavkom *-(a)s-* i neprijelaznost oblikom *-(a)r-*, glagol je mogao sadržavati i suprotnu prijelaznost *-e-* i aktivnost, pomoću nastavka *-(a)-p-*. Također ću navesti druge glagolske oblike koji više ne postoje u japanskom jeziku, po uzoru na glagol *sin-*, 'umrijeti', a koje je Frellesvig¹³ detaljno obradio. Zaključni oblik *sin-u* ima dvije funkcije: stvara zaključnu rečenicu i koristi se kao spojni oblik za određene nastavke (pr. *sinu be-* 'morati umrijeti'), završne čestice i s pogodbenim veznikom *to(mo)*. *Sin-u-ru*, koji se povezuje na imenice te izmjenjuje glagol, odgovara na pitanje 'Tko umire?', te oblikuje slijedeću imenicu, pretvarajući ju u predmet radnje. Izjavni *sin-ure* se uglavnom koristi za stvoriti predikat u rečenici, a isto tako može služiti i kao predikat u zavisno-složenoj rečenici, a prevodi se kao 'ako; kada; iako; zato što, ...'. Oblik *sin-azi* je služio kao oblik negativne pretpostavke; točnije, prikazivao je hrvatske riječi poput 'ne želim; neću; ne bi smio; ne smiješ; vjerojatno neće (umrijeti)', slično nastavku *(a)m-*, koji izražava njegovu suprotnost. U slučaju izražavanja želja, postoji oblik *sin-ana*. U Frellesvigovim objašnjenjima¹⁴, zanimljivo je primijetiti da se konjugacija tog oblika vrši u 3 lica, što je neviđeno danas: *sin-ana* ('želim umrijeti') prvog (1.) lica, *sin-ane(mo)* ~ *sin-ani(mo)* ('želim da umreš') drugog (2.) lica, te *sin-anamo/sin-anamu* ('želim da on/ona/ono

¹¹ Ibid, str. 39.

¹² Ibid, str. 40.

¹³ Frellesvig, 2010. str. 53-57.

¹⁴ Ibid, str. 53-57.

umre') trećeg (3.) lica. Osim trećeg lica *-(a)namu*, do razdoblja Nara (710.) ostali oblici nestaju. Nadalje, infinitiv se stvarao u obliku *sin-i*, a njegova glavna svrha je bila spajanje s nadolazećim predikatom. Oblik zabrane *na-sini-so* je zanimljiv, zato što je prvi obostrani spoj morfema, naspram puno češćih samostalnih prefiksa ili sufiksa. On označava govornikovu želju da sugovornik obavi neku radnju. Prefiks *na* vjerojatno označava negativ, dok se *so* smatra imperativom glagola *se₂- 'raditi'* (izgovarano 'səy'). Sam oblik *na-sini-so* izražava 'nemoj umrijeti!', ali dolazi u 3 oblika. Njegov drugi oblik je *na-sini-sonē* '(molim te) nemoj umrijeti!', čiji *sonē* je naizgled stariji neproduktivni oblik glagola *se-*, a treći oblik, '*na-sini*', se ponovo prevodi kao 'nemoj umrijeti!'. Razdoblje Nara (710.) je donijelo razne jezične promjene, u koje spada i gubitak oblika *na-sini-sonē* i *na-sini*¹⁵. Veznički oblik *sin-i-tutu*¹⁶ je izražavao ponavljanje, nastavak i sadašnje vrijeme, te se na hrvatski može prevesti kao 'dok'.

Nakon razdoblja Nara (710 – 794.), u razdoblju Heian (794 – 1185.) nestaje razlika između morfema *ki₁* i *ki₂*, a u razdobljima Kamakura (1185 – 1333.) i *Muromachi* (1336 – 1573.) nestaje velik broj komponenti jezika¹⁷. Od fonoloških elemenata, u razdoblju Kamakura dolazi do jednačenja samoglasnika '*i*' i '*wi*' u samo '*i*', a samoglasnici '*e*' i '*we*' prelaze u '*e*'. Starojapanski jezik je sadržavao velik broj glagolskih vremena, a pogotovo prošlih vremena i perfekta: *-tu* i *-nu* uz oznaku perfekta imali su i dodatno značenje iznošenja potvrde, a oblici *-tari* i *-ri* su služili kao obični perfekti¹⁸. Jednostavna prošlost se izražavala pomoću nastavaka *-ki* i *-keri*, a do kraja razdoblja *Muromachi* (1336.), svi oblici osim *-tari* nestaju. Taj oblik, ostaje u svom izvornom obliku do kraja razdoblja Edo (1603 – 1868.), ali u isto vrijeme iz njega nastaje drugi glagolski oblik, *-ta*, koji označava prošlost i postoji i u suvremenom jeziku¹⁹. Današnji japanski jezik izražava pretpostavke pomoću čestica i riječi - primjerice *hazu* ('trebati –'); *kana* ('pitam se'); *rashii* ('izgleda kao da –') i sl. U prošlosti se, doduše, pretpostavka mogla izraziti i pomoću glagolskih oblika, kojih nema u suvremenom japanskom jeziku. Nastavak *-ramu* je izražavao pretpostavku sumnje u određeni podatak, a njegov suprotni par *-rasi* je izražavao vjerovanje u dati podatak²⁰. Glagolski oblik *-rasi* je

¹⁵ Frellesvig, 2010, str. 56.

¹⁶ Postoji mogućnost da je *-tutu* derivat glagola *tutuku* ('nastaviti se'); sličan današnjem *-tsudzukeru*, 'nastaviti', njegovom prijelaznom obliku. Na to upućuje i suvremeni *-tsutsu*, koji također sadrži značenje 'dok' pa je promjena *tsutsu* < *tutu* moguć ishod.

¹⁷ Shibatani, 1990, str. 122-123.

¹⁸ Ibid, str. 123.

¹⁹ Ibid, str. 123.

²⁰ Ibid, str. 123.

iznimno sličan suvremenom sufiksu *rashii*, no zbog manjka poveznice među njima, *rashii* se ne smatra derivatom glagolskog oblika *-rasi*. Naime, prethodni se razvio tek u razdoblju Edo (1603 – 1868.), dok je *-rasi* nestao krajem razdoblja Heian (794 – 1185.) – gotovo 500 godina nakon, te je oživljenje tako starog oblika moguće, no puno ga je teže dokazati. Postojali su i oblici *-meri* i *-nari*; koristili su se za pretpostavke temeljene na vidu, odnosno sluhu²¹.

Počasni izrazi se od početka mogu pronaći u japanskom jeziku u raznim oblicima. Primjerice, izvor prefiksa 'o' koji u suvremenom jeziku označava poštovanje prema sugovorniku, Aston pronalazi u običnom uskliku 'o!'²², prisutnom u velikom broju jezika. Taj izraz čuđenja i divljenja se pronalazi i u starojapanskoj riječi *opo* 'veličanstven; velik', danas *ō* (大), te iz kojeg je prefiks *o* prema Astonu nastao. Nadalje, Shibatani objašnjava iskazivanje poštovanja pomoću glagolskih oblika u japanskom jeziku, te opisuje promijene tijekom vremena: slučaj dva glagolska oblika koji su isto kao i *o* preživjeli u današnjem japanskom su *-raru* i *-sasu* razdoblja Heian. Oblik *-raru* je imao djelomice drugačiju funkciju od njegove suvremene inačice; izražavao je spontanost, potencijal i pasiv, uz poštovanje. Njegov par *-sasu* je služio kao kauzativ uz izraz poštovanja. Danas ih nalazimo u oblicima *-rare-*, koji je potencijal, pasiv i iskaz poštovanja, te *-sase-*, koji je izgubio karakteristiku poštovanja te isključivo ispunjava svrhu kauzativa. Današnji japanski jezik nema toliko složen sustav honorifika kao njegove prijašnje inačice. Do te promjene je došlo u razdoblju *Meiji* (1867 – 1912.), gdje je feudalizam, koji je prije bio na snazi, ukinut te je novi sustav staleža – 'plemići i običan narod' osnovan. Fraze 'o/go... *ni naru*', i 'o/go... *nasaru*', koje izražavaju '...' s poštovanjem prema sugovorniku, su uz *desu* i 'o ... *suru*', koji izražavaju poniznost, nastale u razdoblju *Meiji*²³.

²¹ Ibid, str. 123.

²² Aston, 1894, str. 337.

²³ Shibatani, 1990, str. 123-124.

4. ETIMOLOGIJA

Kroz povijest japanskog jezika došlo je do raznih glasovnih i gramatičkih promjena, koje su zauzvrat donijele pojednostavljeniji, ali u jednu ruku manje bogati način izražavanja. Starojapanski je imao puno glagolskih oblika, pomoćnih elemenata, a čak i morfema koji su s vremenom nestali, pripojili se drugome ili postali osnova budućeg oblika. U starojapanskom jeziku je mnogo informacija moglo biti preneseno putem glagolskih oblika, primjerice glagolski oblik '-(a)na – koji je izražavao govornikovu želju, te je postojao u tri lica, što u suvremenom japanskom jeziku ne postoji. Ipak, specifičnost starojapanskog jezika, uz gotovo zagonetne literaturne izvore na temelju kojih je moguće proučavati korijene japanskog jezika, otežava pogled u jezičnu prošlost i proučavanje starijih oblika riječi. Dakle, japanski jezik se smatra izazovom u području etimologije, te je u pojedinim slučajevima još uvijek nemoguće pronaći etimologiju same riječi. Uz manjak dokaza, neke riječi jednostavno ostaju dio diskusije. Jedan od takvih slučajeva je riječ *kami*.

5.1. KAMI

Nedvojbeno jedna od najstarijih riječi korištenih u japanskom jeziku, *kami* ima kulturološki važno značenje, a brojni pokušaji da se utvrdi njegova etimologija predstavljaju zanimljivu raspravu, te ću stoga toj riječi posvetiti osobitu pažnju. Na hrvatski jezik je prevedena kao 'bog(ovi); duh(ovi)', te označava osnovu politeističke vjere - šintoizma. *Kamija* je u šintoizmu gotovo nebrojiva količina, iz same činjenice da postoji određeni *kami* za gotovo sve pojave i predmete. Uloga koju u životu pojedinca *kami* ispunjava je od davnina nezanemariva, te je prema tome vrlo lako moguće zaključiti da je etimologiju tako česte i cijenjene riječi moguće otkriti nakon toliko godina... Ipak, cjelovita teorija ne postoji, već ih je ponuđeno preko 10²⁴, od kojih će se nadalje predstaviti 5.

1. Riječ *kagami* nosi značenje 'ogledala', te je vidljivo slična riječi *kami*. Još jedna slična riječ je *kagayaku*, koja se na hrvatski jezik može prevesti kao 'sjajiti'. Ova trostruka sličnost je znanstvenicima predstavljala nagovještaj, te je sljedeća teorija proizašla:

²⁴ Holtom, 1940, str. 5-16.

glagol *kagayaku*, spojen s glagolom *miru* 'gledati', stvara riječ *kagayaki-miru* – 'vidjeti u blistavom svjetlu'²⁵. Nominalizacijom ove složenice, dobili bismo *kagayaki-mi*, riječ koja je tijekom stoljeća nekoliko puta od strane više znanstvenika, poput Ansaija²⁶, predložena kao izvorni oblik ogledala *kagami*, te samim time i *kami*. U tom slučaju, dolazimo do nedoumice: ako je riječ *kagami* prijašnji oblik *kami*, a ogledala se ne nalaze u prirodi, napravljena su stotinama godina nakon, kako je moguće da je *kagami* izvor puno starijeg *kamija*? Naime, riječ *kagami* je čovjeku predstavljala ono sveto; sjajno i blistavo; čisto. Samim time, dolaskom ogledala, dana mu je upravo riječ *kagami*, prema ideji da iz ogledala možemo vidjeti upravo taj sjaj.

Slična teorija Kotosuge²⁷ također sadržava značenje 'prosvijetljenosti'. Kao i *kagami* > *kami*, naučnici su pokušali povezati paralelu s riječi za svjetlo na japanskom, te je tako nastala teorija o *akami* (明見). Riječ *akarui* prevodi se kao 'svjetlo', 'žarko', a u spoju s prijašnje navedenim *miru* 'gledati', stvara *akami* – koji znači 'motriti u svjetlu' ili 'izgledati svjetlo'. Tanigawa Kotosuga predstavlja objašnjenje u svom rječniku *Wakun no shiori*: „*Kami* znači *akami*. Smatra se da je tako zbog slavni pojava *kamija*. Ipak, znači i *kagami*, povezujući se na činjenicu da su se *Kamiji* sunca i mjeseca zvali 'Briljantno prikazanim nebeskim bićima kolovoza'“²⁸.

2. Jedna od zanimljivih teorija dotiče se nekoliko etimologija riječi koje skupa čine *kami*, te je predložena od strane Yamamota²⁹. Gledano iz perspektive semantike, kako bi razumjeli ovu teoriju, potrebno se prvo dotaknuti starojapanskog prefiksa *ka*. U današnjem japanskom jeziku je izgubljen u toj svrsi, ali u davnini je izražavao snažan osjećaj koji osoba može doživjeti u pojedinim okolnostima. Primjerice, *kuwashii*, 'detaljno', bi spojen s *ka* dodao značenje 'vrlo', samim time *ka-kuwashii*, 'vrlo detaljno'. U drugu ruku, *ka* se mogao povezati i s osjetilima, te je riječ *mira* ('poriluk') u spoju s *ka*, dodavala intenzivnost njegovom mirisu. U obliku glagola, *ka* možemo vidjeti u riječi *kagayaku* ('sjajiti'), u glasovnoj promjeni iz starijeg oblika *kakayaku*. Dakle, 'sjajiti' je zapravo spoj prefiksa koji osnažuje podražaj i glagola *yaku* 'paliti'. Riješivši prvu polovicu riječi *kami*, upućujemo se na morfem *mi*. Riječ koja izražava nebesko tijelo Sunce, na japanskom je u osnovnom obliku *hi* < (starojapanski) *pi*. Ipak, poznata je činjenica da se morfemi mijenjaju pod utjecajem glasovnih promjena. Po istom se

²⁵ Imbe-no-Masamichi, 1367.

²⁶ Holtom, 1940, str. 6.

²⁷ Kotosuga, 1969.

²⁸ Holtom, 1940, str. 7, prema Kotosuga (1969).

²⁹ Yamamoto, 1933.

principu i *hi* u određenim slučajevima može promijeniti. Iste *hi* se u klasičnoj književnosti koristio i u imenima Božanstava: *Taka-Mi-Musu-Hi* i *Kami-Musu-Hi* – 'Stvoritelja' iz Šintoizma. U prijašnjem slučaju *hi*, ime *kamija* je zapisano *kanjijem* za sunce *hi* (日), a u ovom slučaju znakom za duh *bi*. Pošto u oba slučaja značenje ostaje isto, moguće je zaključiti da su sunce i duh bili jedna te ista riječ. Na kraju, glasovnom promjenom koja je često zabilježena u povijesti, *hi*, koji je prešao u *bi*, zbog pojednostavljenja postao je *mi*.

3. Teorija koju je teže dokazati je ipak slučaj glagola *kamu*³⁰, 'kuhati (piće; napitak). Prema ovoj teoriji etimologijom riječi *kami* smatra se upravo glagol *kamu*. Prema ideji, *kamiji* su stvorili ono ljudsko (a i ostalo), kuhajući univerzum, te su prema tome oslovljeni kao 'kuhači'. Glagol *kamu*, 'žvakati; gristi', suvremenog japanskog jezika se smatra istom riječi kao *kamu* 'kuhati', prema činjenici da se prvotni oblik kuhanja pića sastojao od žvakanja sastojaka.

4. Jedna od predloženih teorija koja prikazuje drugu stranu japanskog *kamija*, točnije onu udaljenu od njihovog sjaja, je navodni razvoj *kashikomi* (畏) > *kami*. *Kashikomu* je glagol koji se na hrvatski prevodi kao 'osjećati strahopoštovanje', 'bojati se', 'strepiti'³¹.

5. Peta i najzastupljenija teorija, povezuje *kami* 'boga' (神) s *kami* 'iznad; nadmoćan' (上)³². Osim zbog pouzdanih nagađanja, koje ću proći naknadno, jedan od razloga velike zastupljenosti ove teorije zasigurno leži i u psihologiji ljudi. Od davnine, čovjek promatra nebo. Nebeske pojave, poput kiše, oluja, grmljavina i sličnog su našim predcima predstavljale neobjašnjivo, čudesno, a ponekad i strašno. U svrhu religija, nebo je cijenjeno mjesto koje često predstavlja sveto; božansko. U istu ruku, ljudi na hijerarhijski višim položajima se često smatraju 'iznad drugih' – pojava koja pridonosi ovoj teoriji. Ovim opažanjem možemo nastaviti dalje: u japanskom jeziku postoji nekoliko homofona riječi *kami*. Osim bogova, *kami* je izražavao i 'iznad' (上). To značenje se vidi u doslovnim primjerima poput *kaha-kami*, 'vrh rijeke'. Postoje i više figurativna značenja: u prošlosti se riječ *kami* mogla odnositi na službenike na visokim pozicijama i druge visoko rangirane ljude, a *ō-kami* (od *o* – počasni prefiks), 'poštovano uzvišeni', je bio naziv za državno tijelo. Promotrimo li ponovo japanski jezik, naići ćemo na još nekoliko riječi koje i u sadašnjem jeziku odgovaraju pisanju *kami*: 'kosa' i 'papir'. Mnogi naučnici činjenicu da postoji toliko homofona riječi *kami* smatraju nagovještajem.

³⁰ Okuni Takamasa, 1939.

³¹ Arakida Hisaoyu, 1819.

³² Holtom, 1940, str. 17.

Nagovještajem da su zapravo sve povezane, iz čega dolazimo do poveznice, koja se čini pouzdana - u najmanju ruku bi mogla povezati 'kosu', 'papir' i 'iznad; gore'. *Kanji* za kosu je znak '髪'; njegov oblik nam ne pomaže dokučiti razlog njegovog imena, ali važno je primijetiti da se *kami* ('kosa') odnosi isključivo na kosu koja se nalazi na vrhu glave; ostatak glave ne spada pod isti izraz. To nam opažanje ide u korist u slučaju 'iznad', gdje je lako zamisliti kosu kao apsolutni 'vrh' glave. U drugu ruku, veza između papira je djelomice napregnuta: gledano iz položaja časti, riječ papir je mogla biti nazvana *kami* (kao 'iznad') zato što je papir služio za zapis svega ljudskog, božanstvenog i ostalog, te iz tog razloga može biti smatran 'iznad' ljudi.

Onih koji zastupaju ovu teoriju je vjerojatno najveći broj (npr. Sadao, 1932; Katō, 1935, itd.). ali opažanje jedne pojave stvara proturječnost i u ovoj teoriji. Naime, razlika u izgovoru *kami* 'bog; duh' i *kami* 'iznad; gore'. Čak i u suvremenom japanskom jeziku, postoje dva glasa 'o': obični samoglasnik *o* (お; オ) i *wo* (を; ヲ). Prijašnji spada u skupinu *a, i, u, e, o*, dok potonji spada u glasove *wa, wi, -, we, wo*, od kojih se u suvremenom koriste samo *wa* i *wo*. Proučavanjem klasične literature Japana, Motoori je otkrio činjenicu da pojedine riječi koje su napisane *kanji* homofonima zapravo imaju različitu glasovnu vrijednost³³, te je to otkriće pomoglo i utvrditi razliku između dvije *kami* riječi u *manyōgana* pismu: u slučaju božanstva, *mi* se nalazi napisan u obliku 微, 未, 尾 i 味, dok je u slučaju 'iznad' napisan znakom 美, nikad s ostalima. Prema tom pronalasku, Motoori smatra da je postojala razlika između te dvije riječi, koja je vjerojatno bila glasovna. Točnije, *mi*, od 'bog; duh' vuče korijene iz jednog od dva drevna čitanja kineskih znakova: *bu-wi* > *bi* ili *mu-wa-i*, dok 'uzvišeni' *mi* dolazi od prethodnih čitanja *be-i* > *bi* ili *ma-i* > *mi*. Dakle, *kami*, 'iznad' se vjerojatno izgovarao *kami*, a *kami*, 'bog', je sadržavao glas 'w', te je vjerojatno zvučao nalik na *ka-mu-wa-i*, *ka-bu-wi* ili *ka-mu-wi*.³⁴ Zanimljiva činjenica je da je zadnja opcija vrlo slična istoznačnom izrazu Ainu naroda; *kamui*.

U konačnici, otkrićem te glasovne razlike, i ova teorija gubi vjerodostojnost te slučaj riječi *kami* ostaje neriješena cjelina.

Time sam pokazao u kojoj je mjeri etimološko istraživanje zahtjevno, a pri njemu u obzir treba uzeti i saznanja iz povijesnog jezikoslovlja, ali i rezultati antropoloških, povijesnih, kulturoloških, mitoloških itd. istraživanja.

³³ Motoori, 1790.

³⁴ Holtom, 1940, str. 24.

5.2. VREMENSKE RIJEČI

U prošlom slučaju vidjeli smo jednu od najstarijih zapisanih riječi u japanskom jeziku, koja se doticala jednog od najstarijih načina objašnjavanja pojava koje čovjek promatra u svom okruženju – vjere. Kako bi se iskazala dioba dana na manje periode, postojao je niz riječi kojima se ona označavala, a retrogradnom analizom shvaćamo što su pojedini vremenski pojmovi značili narodu Starog Japana, te shvatiti njihovu važnost. Unger prikazuje nekolicinu koje su u starojapanskom bile podijeljene u dvije skupine³⁵:

Doba dana	Doba noći
夕 <i>yupu</i> 'večer; sumrak'	夕へ <i>yupubye</i> 'večer; sumrak'
	宵 <i>yopi</i> 'sumrak' ³⁶
	夜中 <i>yonaka</i> '(po)noć'
朝 <i>asa</i> 'jutro; zora'	曉 <i>akatuki</i> 'praskozorje'
昼 <i>piru</i> 'podne; dan'	朝 <i>asita</i> 'praskozorje'

Poneke riječi koje sadržavaju morfem *pu* ili *pi*, kao u *yupu* i *yopi*, predstavljaju zapreku etimolozima. Riječi poput *kyepu* 'danas', i *kinopu* 'jučer' (suvr. jp. *kyō*, *kinō*) također spadaju u ovu skupinu. Jedno od ponuđenih objašnjenja je da se ideogram za sunce *pi* (日) nalazi u tim riječima, a u promijenjenom obliku *pu* > *pi*. Zbog male vjerojatnosti da se takva glasovna promjena dogodila, Unger predlaže svoju teoriju³⁷.

U ranom dobu klasičnog japanskog jezika, *pu* 'šav; čvor' je označavao križanje niti u gruboj tkanini, kao primjerice, na zaslonima. Neke od složenica koje sadrže oblik *hu* su *yahugumo*, 'složeno zapleteni otirači' (17. st.) ili *hu* 'brežuljci među prstima na rukama' koji ne spada pod standardni jezik, već je riječ o idiomima prefektura *Gunma* i *Fukushima*. Dubljim pogledom, vidimo i sličnost klasično-japanskog *hu* i 'bambusovog spoja; čvora, kvrge na drvu' *husi*, koji opisuje 'ritam', a samim time i 'ton'. Prema tome, *husi* bi mogao opisivati i vremenske i prostorne pojave. Konačno, vrijedi spomenuti i da bi srednjekorejski *psk* ~ *pst* 'vrijeme' mogao biti odgovor na starojapanski *pu(s)* 'trenutak; točka (u vremenu)', te da bi *pu(s)* mogao predstavljati i vrijeme i prostor, isto

³⁵ Unger, 2010, str. 37.

³⁶ Točnije, doba večeri dok sunce nije zašlo, već djelomice osijava večernje nebo.

³⁷ Unger, 2010, str. 35-38.

kao kasniji *husi*. Ukoliko *kyepu* 'danas' i *kinopu* 'jučer' dolaze iz gore objašnjenog *pu*, drugi dijelovi tih riječi su puno jednostavniji za objasniti – mogu se shvatiti kao modifikacije *pu* koji označava 'večer'; ovisno o tome čeka li se sljedeći *pu* (danas) ili se prisjećamo prošlog (jučer). Nadovezujući se na *kyepu* 'danas', možemo ju raščlaniti na *kye-pu*, te nagađanjem da je *kye* abrevijacija od *kyeri* 'biti – doći' < (starojapanski) **ki ari*, doći do zaključka da je *kyepu* zapravo *kyeru pu* 'nadolazeća večer', uz gubitak završnosložnog **ru*. Prema tom zaključku možemo usporediti i suvremeni *kesa* (今朝) < starojapanski *kyesa*, kao *kyeru asa* > *kye-asa*, 'nadolazeće jutro'. Gubitak **ru* prisutan je u nekoliko slučajeva u japanskom jeziku, te ne bi bila nemoguća pojava; *sitaru* – perfekt glagola *suru*, koji danas označava prošlo vrijeme u obliku *shita*, ili atributne kopule *naru* (danas zamijenjena s kopulom *da ~ de aru*), koja se danas nalazi u obliku *na* (な) je jedan od primjera gubitka **ru*.

Nadovezujući se na vremensko-prostorni *pu*, Unger teoretizira da je starojapanski *yupu* 'večer; sumrak' složenica koja je kao i prethodno navedene riječi, došla iz spoja s *pu*³⁸. Imenica **yo* 'noć', mogla je biti samostalna imenica. Prema tome, riječi poput *yoru* 'noć', *yopi* 'sumrak', *yonaka* 'ponoć' i *yowa* 'ponoć' su bile složenice, te su oblici vjerojatno nastali naknadno. Zbog toga što je onda mogući samostalni *yo*, možemo promotriti riječ *yupu* kao derivat **yo-pu* > *yupu*.

³⁸ Unger, 2010, str. 38-39.

6. ZAKLJUČAK

Jedni od najstarijih spiska koji nam prikazuju japanski jezik u svom ranijem obliku, poput *Kojikija* (711-712.) i *Manyōshūa* (~759.), obogaćuju naše znanje starojapanskog jezika, a i kulture i povijesti Japana, ali unatoč tome pismo već stotinama godina donosi niz poteškoća. Glavni razlog tome je pismo kojime su ti spisi pisani – *manyōgana*. Nazvano po spisima iz kojih dolazi, *Manyōshū*, *manyōgana* je pismo pisano kineskim ideogramima, *han'zi*, u Japanu nazvanim *kanji*. Pošto japansko pismo tada još nije postojalo, Japanci su pomoću kineskih znakova zapisivali glasove svoga jezika. Ipak, pravila u vezi korištenja određenih znakova nisu bila striktna, te su se ponekad drugi znakovi koristili za izraziti isti glas. Tu nastaje pomutnja, ali i prilika za nova otkrića u lingvistici, poput Motoorijevog (1790) otkrića dvostrukih čitanja (*mi*₁; *mi*₂). Usporedbom starojapanskog jezika sa suvremenim, možemo pratiti tijek gramatičkih, semantičkih i glasovnih promjena. Određeni glagolski oblici, poput *na-* ... *-so*, koji izražava želju govornika da sugovornik ne napravi neku radnju, su nestali iz jezika. Poneke čestice, poput *ga* su doživjele promjenu u uporabi; prvotno izražavajući posvojnost, a naknadno određujući subjekt. Glasovne promjene su uglavnom u obliku spoja dva morfema, promjene istih ili gubitka jednog. Primjerice, posvojna čestica *no* se izvorno izgovarala kao 'nō'. Pojedini glasovi su spojeni u jedan, poput *mi*₁ (*mw*) i *mi*₂ (*m*) > *mi*. Gubitak glasova može se očitati u grupi 'w' japanske abecede: u starojapanskom nalazimo *wa*, *wi*, *wu*, *we* i *wo*, dok se u suvremenom pronalaze isključivo *wa* i *wo*.

S etimološke strane, riječ *kami* predstavlja jednu od najvećih nesuglasica. Teorija porijekla te riječi ima mnogo, no iz svake proizlaze novi problemi, koji zasad nisu riješeni. Najzastupljenija teorija spaja riječ *kami*, 'bog; duh' s njegovim (naizgled) homofonom *kami*, 'iznad; gore'. Dotičući se psihologije čovjeka, društva Japana i religije općenito, *kami* i *kami* se spajaju po ideji hijerarhije; uzdignuća: ako je netko položajno iznad nas, smatra se uzvišenijim. U istu ruku, osoba s više autoriteta je uzvišena, te je doza poštovanja prisutna (*O-kami*; 'država'). Općenito u religiji, nebo je bitan pojam, te se često povezuje s božanskim ili svetim, te ovim zaključcima je moguće spojiti *kami* 'bog;duh' i *kami* 'iznad; gore'. Ipak, pregledom dostupne literature shvaćeno je da su te dvije riječi bile pisane drugim znakovima, ukazujući na razliku u izgovoru, koja se očituje kao *kamwi* 'bog; duh' i *kami* 'iznad; gore', iz čega zaključujemo

da su druga riječ. Uspješnom analizom njihove izvorne fonološke razlike i povijesnih promjena, ustanovili bi točno porijeklo riječi. no za sada je potrebno još istraživanja.

7. LITERATURA

1. 荒木田 久老 Arakida, H. . 日本紀歌解槻乃落葉 *Nihongi uta no kai tsuki no ochiba*, 1746-1804. Kawachiya Tasuke: Ōsaka
2. Aston, W. G. *Japanese Onomatopes and the Origin of Language*, The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, vol. 23, 1894., str. 332–362. JSTOR, www.jstor.org/stable/2842085. [online] Pristupljeno: 3.7.2020.
3. Frellesvig, B. *A history of the Japanese language*, 2010. Cambridge University Press: Cambridge
4. Holtom, D. C. *The Meaning of Kami. Chapter I. Japanese Derivations*, Monumenta Nipponica, vol. 3, br. 1, 1940., str. 1–27. JSTOR, www.jstor.org/stable/2382402. [online] Pristupljeno: 3.7.2020.
5. Howell P., Borsel J. V. *Multilingual Aspects of Fluency Disorders. Volume 5 of Communication Disorders Across Languages*, 2011. Multilingual Matters: Bristol
6. Katō, G. *What is Shinto?*, 1935. Maruzen Co. Ltd.: Tokyo
7. 清原貞雄 Kiyohara, S. 神道史 *Shintōshi*, 1932. Kōseikaku: Tokyo
8. 大国隆正 Ōkuni T. 古伝通解 *Koden tsūkai*, 1939. Yūkōsha: Tokyo
9. Shibatani, M. *The languages of Japan*, 1990. Cambridge University Press: Cambridge
10. 谷川士清 Tanigawa, K. 和訓栞後編 *Wakun no shiori kōhen*, 1969. Sumiya Shobō: Tokyo
11. Unger, J. M. *New Etymologies for Some Japanese Time-Words*, Journal of the American Oriental Society, vol. 130, br. 1, 2010, str. 35–41. JSTOR, www.jstor.org/stable/25766944. [online] Pristupljeno: 3.7.2020.
12. Vance, T. J. *The Etymology of Kami*, Japanese Journal of Religious Studies, vol. 10, br. 4, 1983., str. 277–288. JSTOR, www.jstor.org/stable/30234088. [online] Pristupljeno: 3.7.2020.
13. 山本信哉 Yamamoto, N. 惟神の出展と其の新解釈 (*Kannagara no shutten to sono shinkaishaku*), 1933. Yamamoto Hakushi Kanreki Shukugakai: Tokyo

8. SAŽETAK

Japanski jezik je jedan od jezika s dugom prošlosti. Unatoč tome što je suvremeni jezik detaljno opisan i proučen, njegova je prošlost, a pogotovo najstariji zapisani oblik, puna nesuglasica – pogotovo što se tiče fonologije i etimologije³⁹. Za porijeklo pojedinih riječi postoji mnoštvo ponuđenih teorija, od kojih će se ovaj rad baviti nekolicinom (npr. Unger, 2010; Vance, 1983). Pregledom razvoja jezika kroz vrijeme, saznati ćemo kako je došlo do određenih promjena u jeziku, te kako su utjecale na današnji japanski jezik, a potom i usporediti etimološke teorije riječi poput *kami* i *kyō*.

Ključne riječi: razvoj jezika, japanski jezik, etimologija, usporedba, istraživanje

³⁹ Frellesvig, 2010, str. 17.

9. ABSTRACT

The Japanese language is a language with a long history. Despite its contemporary counterpart being studied in detail, the history of the language, especially the earliest written form, is filled with disagreement – phonologically and etymologically especially⁴⁰. There are a number of theories regarding certain words, of which this thesis focuses on a few (e.g. Unger 2010; Vance, 1983). While observing the development of Japanese language through time, we will understand how some changes took place, and how they influenced contemporary Japanese. Finally, we will compare etymological theories of words such as *kami* and *kyō*.

Key words: language development, Japanese language, etymology, comparison, study

⁴⁰ Frellesvig, 2010, p. 17.